

- Susret pisaca u Književnom klubu Energoprojekta

Reč o zbirci pesama **Posmatrač tišine** Zlatka Radumila
Beograd, 6. april 2006.

Branka Gajović

PESME O SUDBINI PROGNAHNIH

Dok sam razmišljala o tome šta bi trebalo da kažem o pesniku Zlatku Radumilu i njegovoj potresnoj zbirci pesama **Posmatrač tišine**, nisam mogla da se otmen utisku koji je na mene ostavila nadahnutu recenzija gospodina Obrena Jovića. Zato ću se u svom osvrtu na Zlatkovu poeziju poslužiti i nekim Jovićevim rečima.

Nošen sudbinom prognanika, Zlatko Radumilo je iz krajiškog bespuća došao u uzavreli Beograd, u gradsku sredinu punu izazova, u kojoj pokušava da se skrasi, ali ga sećanja na stari kraj, o kome pun nostalgije još uvek sneva, uporno vraćaju u prošlost. Zato on peva: *Tragovi djetinjstva s vremenom se bore, / rastali smo se a tek je počelo ljeto, / u sjećanju svaki korak oživljavam, / na sred sela mi je tijelo razapeto...*

Zlatkove pesme sadrže mirise detinjstva, ili, kako gospodin Jović metaforički veli: *Zlatko nam daruje najmirisnije misaone hljebove*. On se u mislima vraća svom bezvodnom izvorištu na kome vekovni muk lošeg predskazanja remeti tabananje gluvog glamočkog kola. Naš pesnik ima puno ljubavi za svoju rodnu grud. On peva o zelenim pašnjacima svoga zavičaja, o planinskim visovima, kamenitim i belim, kao što može biti *bjel cvat kada ga proljetno buđenje prospe*, kako se lepo izrazio recenzent. Ali, Zlatka mnogo više potresa usud Glamoča pritisnutog večitom pretnjom surovih varvara, muči ga zla sudbina tog trusnog tla, trusnog usled ljudske sebičnosti, nesigurnog prostora iz kojeg je iznikao, odakle mile njegova nežna osećanja prema voljenom kraju, odakle teku njegove umilne reči: *Svaka moja misao / bila je satkana / od sitnih vlati trave...* A kada se užas zbio, Zlatko je kriknuo: *Imao sam komad zemlje / na kojoj sam sazdao život. / Srušili su, polomili i pogazili. / Zapalili vatre na golom životu...* Krik se prolomio do neba što ostade nemo na njegove poruke očajja i straha: *Dok sam zagledan stajao / pored odra doma moga, / nevidljiva ruka obujmi me oko ramena... / Dodirivali su me talasi krvi...* Preneraženom i jezom zgroženom, slomljenom, Zlatku se oteše reči: *Neutješna zemlja ostavi mi / knjigu smrti svuda oko mene*.

Eto tom i takvom, nekada lepom a danas zlom sudbinom opustošenom kraju Zlatko je posvetio svoju potresnu poeziju.

Zlatko, dakle, peva o stradanjima i zgarištima razorenog doma. U zbirci se, takođe, nižu dirljivi stihovi o ocu Simi, poput onih *na obrazima nije nosio zakrpe, / niti se stidio lača zakrpljenih...*, zatim o majci Jelki, za koju kaže: *Na licu jasan trag / kuda su*

prolazile brižne godine... / Jutra mi je u san vraćala, / od noći čuvala..., i o nekim drugim, njemu posebno važnim i dragim ljudima.

Po mišljenju recenzenta Jovića, Zlatko Radumilo ima *urođeni smisao za stvaralačko sažimanje svega onoga što iz životnih muka proizilazi*. No, iako su proizišle iz grube, okrutne stvarnosti, Zlatkove pesme, tematski jasno opredeljene, otkrivaju nam senzibilitet jednog plemenitog čoveka punog dečačke radoznalosti, ali i gorkog životnog iskustva.

Zlatkove pesme su po Jovićevom mišljenju *katkad uznesene, ponekad čak do kletvi opore a opet nekako tople i umilne kakve samo ranjena duša može iznjedriti*, a ja bih dodala, njegove su pesme vapaj upućen neosetljivom čovečanstvu što tuđu nesreću neće da razume. U njima se oseća želja za samoodržanjem, u njima ima i prkosa i bunta, i žalosti i žala, i jada i gneva. Ipak, iako u Zlatkovim metaforama ima nataložene gorčine i oštrog prekora, one su lišene otisaka mržnje, u njima nema tragova osvetoljublja. Te brazde niskosti Zlatkova duša jednostavno ne ume da ore. Zlatku znani *crnim mastilom putevi prožeženi / kojima ni pomisao ne smije proći...*, ta minska polja zla, koja po Zlatkovom zavičaju posejaše neljudi što bi *poslednje mirise svijeta u osipanju da poberu*, okupaće se u novom jutru kada naš pesnik otvori oči i budan odsanja pevajući: *Pod kapcima čuvam putovanja / i put / kojim treba da prođem*. I to je ono što mene u Zlatkovoj poeziji posebno dira, taj njegov optimizam, nužan optimizam naspram pustošenja njegove „razdomljene duše“, naspram njegovog „osiromašenog života“. Zar nije plemenito to što posle čemernog iskustva, kako sam veli, *slušajući krik onih / koje ni smrt neće, / na oči sam oslanjao suze*, ili pak uprkos stradanju, kad veli *zašto postadoh stablo / kroz koje mrtvilo teče*, Zlatko ipak peva *na obalama jutra sazidao sam kuću?* Takvu poruku nadanja, tu pustuju želju svakog stradalnika da se nakon oluje konačno smiri, može da iznedri samo onaj čovek koji ima snage da se upita: *Kako da odem do kuće / da oslobodim svjetlost*, i onaj koji ima odgovor: *Preseliću život daleko od ovog / putem kojim ništa ružno nije prošlo*. Zlatko Radumilo vrlo dobro zna da *između korica života / zajedno nada i beznade...* stupaju smelo i da je na svakom pojedincu da načini svoj izbor. Naš pesnik se opredelio za nadu.

Iako negde u pesmi zbori: *Slabost prikrivam iza stidljivog lica*, za Zlatka ne možemo da kažemo ni da je slab, niti da je stidljiv. On jeste ranjeno biće, ali u njegovom napaćenom srcu uporno udaraju damari ljubavi. Zahvaljujući toj sili što nosi klicu praštanja, Zlatko se ne opterećuje zlopamćenjem, on ne poseže za osvetom. Naprotiv, svojim iskrenim, potresnim stihovima on tka čvrstu potku jednog novog vremena, u kome neće biti plača, ni očaja. Snagom mašte, Zlatko zapravo stvara *širok i svetao drum po kome se više nikada neće sretati crni obrisi prošlosti*.